

Construirea propriei teologii

LECTȚIA A
PATRA

AUTORITATEA ÎN
TEOLOGIE

THIRD MILLENNIUM

MINISTRIES

Biblical Education. For the World. For Free.

Pentru materiale video, suporturi de curs și alte resurse, vizitați Third Millennium Ministries la adresa thirdmill.org.

© 2012 by Third Millennium Ministries

Toate drepturile rezervate. Fără permisiunea scrisă a editurii Third Millennium Ministries, Inc., P.O. Box 300769, Fern Park, Florida 32730-0769, nicio porțiune din această publicație nu poate fi reprodusă în scopuri comerciale, în nicio formă și prin niciun mijloc, cu excepția unor citate scurte în vederea recenziei, comentariului sau studiului.

Dacă nu există alte precizări, toate citatele biblice sunt din Sfânta Scriptură – Biblia versiunea Dumitru Cornilescu revizuită. Copyrightul Bibliei Cornilescu © 1924 aparține British and Foreign Bible Society (Societatea Biblică pentru Răspândirea Bibliei în Anglia și Străinătate). Copyrightul © 2010 ediției revizuite în limba română aparține Societății Biblice Interconfesionale din România, cu aprobarea British and Foreign Bible Society.

DESPRE THIRD MILLENNIUM MINISTRIES

Înființată în 1997, Third Millennium Ministries este o organizație creștină nonprofit care furnizează **educație biblică gratuită în întreaga lume**. Ca răspuns la nevoia tot mai mare de formare biblică judicioasă a liderilor creștini de pe mapamond, noi creăm o programă de seminar multimedia ușor de folosit, finanțată prin donații, în cinci limbi de mare circulație (engleză, spaniolă, rusă, chineză mandarină și arabă) și o distribuim gratuit celor care au cea mai mare nevoie de ea, mai cu seamă liderilor creștini care nu au acces la educația tradițională sau nu și-o pot permite. Toate lecțiile sunt scrise, concepute și produse intern și sunt similare ca stil și calitate celor de pe History Channel®. Această metodă originală și eficientă pentru formarea liderilor creștini s-a dovedit foarte eficace în întreaga lume. Am câștigat Premiul Telly pentru o producție video remarcabilă în domeniul educației și utilizării animației, iar programa noastră este folosită în prezent în peste 150 de țări. Materialele Third Millennium apar sub formă de DVD-uri, materiale tipărite, *streaming* pe internet, transmisie televizată prin satelit și emisiuni de radio și televiziune.

Pentru informații suplimentare despre lucrarea noastră de slujire și pentru a afla cum vă puteți implica, vă rugăm să vizitați <http://thirdmill.org>.

Cuprins

I. Introducere.....	1
II. Catolicismul roman medieval.....	1
A. Autoritatea Scripturii	2
1. Inspirația	2
2. Înțelesul	3
3. Obscuritatea	3
B. Autoritatea bisercii	4
1. Autorități din trecut	4
2. Autorități medievale contemporane	5
III. Protestantismul timpuriu	6
A. Autoritatea Scripturii	6
1. Inspirația	6
2. Înțelesul	7
3. Claritatea	9
B. Autoritatea bisercii	10
1. Autorități din trecut	10
2. Autorități protestante contemporane	12
IV. Protestantismul contemporan	13
A. Autoritatea Scripturii	13
1. Inspirația	13
2. Înțelesul	15
3. Claritatea	16
B. Autoritatea bisercii	18
1. Autorități din trecut	18
2. Autorități protestante contemporane	19
V. Concluzie	21

Construirea propriei teologii

Lecția a patra

Autoritatea în teologie

INTRODUCERE

Ați observat cât de mult din viață petrecem descoperind autoritatea și urmând-o? Știu că lucrul acesta sună ciudat în lumea modernă, dar este adevărat. Când ni se defectează mașina, căutăm pe cineva care s-o repare iar când ne îmbolnăvim, căutăm un medic. În aproape orice domeniu al vieții, dacă suntem înțelepți, căutăm pe cineva cu autoritate și ascultăm de acea persoană, într-o măsură sau alta.

Lucrurile stau aproape la fel și în cazul teologiei. Dacă avem înțelepciune, vom asculta și de sursele de autoritate în teologie. Trebuie să căutăm călăuze care să ne îndrepte în direcția potrivită și să le urmăm. La prima vedere, poate părea ca problema autorității în teologie este una simplă, dar, după cum au descoperit creștinii de-a lungul a două milenii de istorie a bisericii, subiectul acesta ridică un număr de aspecte practice concrete. De ce fel de autoritate avem nevoie în teologia creștină? Unde găsim această autoritate?

Această a patra lecție din seria de studii Construirea propriei teologii se intitulează “Autoritatea în teologie” deoarece vom explora unele dintre aspectele principale implicate în descoperirea și respectarea surselor de autoritate în construirea eșafodajului teologic.

Ne vom focaliza atenția asupra modului în care creștinismul a abordat aceste chestiuni în trei perioade diferite ale istoriei bisericii. Mai întâi, vom sintetiza perspectiva asupra autorității în teologie în perioada medievală a bisericii romano-catolice, apoi, vom examina felul în care primii protestanți au înțeles problema autorității teologice și, în final, vom evalua felul în care protestantismul contemporan trebuie să abordeze această problemă. Să începem prin analiza felul în care biserica româno-catolică medievală a privit problema autorității în teologia creștină.

CATOLICISMUL ROMAN MEDIEVAL

În aceste lecții ne preocupă în mod special teologia reformată sau protestantă, dar adesea este necesar să pornim de la romano-catolicismul medieval ca fundal al perspectivelor protestante. După cum vom vedea, perspectiva reformată asupra autorității în teologie s-a dezvoltat, în mare măsură, ca răspuns la erorile bisericii medievale.

În explorarea bisericii medievale, vom analiza două subiecte: mai întâi, doctrina medievală a autorității biblice și, apoi, perspectiva asupra autorității ecleziale care a decurs de aici. Să începem cu autoritatea Scripturii în biserica romano-catolică medievală.

AUTORITATEA SCRIPTURII

Înainte Reformei, diverși indivizi și anumite ordine din cadrul bisericii au abordat Scriptura în moduri divergente. Totuși, e corect să spunem că marea majoritate a teologilor medievali credeau în autoritatea Scripturii, cel puțin în teorie dar, în practică, biserica medievală a adoptat o poziție față de Biblie care a făcut aproape imposibil angajamentul față de autoritatea Scripturii.

În investigarea acestei probleme, vom analiza trei aspecte: mai întâi, perspectiva extremă a inspirației biblice din perioada medievală, apoi, perspectivele extreme asupra înțelesului Scripturii și, în fine, pretențiile exagerate cu privire la obscuritatea Bibliei. Să analizăm mai întâi perspectiva medievală asupra inspirației Scripturii.

Inspirația

În general, teologii catolici medievali au afirmat atât că Biblia era în întregime inspirată de Dumnezeu dar și că a ajuns la noi prin intermediul unor instrumente umane. Din nefericire, în timpul acestei perioade a istoriei bisericii, mulți teologi au ajuns în poziții extreme cu privire la felul în care au înțeles inspirația. Ei au subliniat originea divină a Scripturii până la punctul în care au ajuns să neglijeze originea ei istorică și umană. Accentul exagerat pus în perioada medievală pe originea divină a Bibliei a fost determinat de mai multe motive.

De exemplu, teologii evului mediu se bazau în mare măsură de filozofiile grecești, precum neo-platonismul și aristotelianismul iar aceste filozofii au influențat categoriile de gândire și prioritățile teologiei creștine în multe aspecte. Din pricină că aceste filozofii puneau preț pe realitățile eterne mult mai mult decât pe cele istorice și temporale teologii creștini au început să considere că originea cerească a Scripturilor era cu mult mai importantă decât originea ei istorică și umană.

Mai mult, cercetătorii biblici medievali erau atât de puțin informați cu privire la istoria antică a Bibliei, încât nu înțelegeau ce utilitate practică poate avea contextul ei istoric. Ca urmare, au pus accentul pe ceea ce știau, și anume pe faptul că Biblia conține adevăruri eterne pe care Dumnezeu cerească și etern le-a revelat și au minimalizat celelalte aspecte ale ei.

Accentul pus de biserica medievală asupra originii divine a Bibliei a dus și la concluzii eronate cu privire la conținutul ei. Foarte mulți presupuneau că originea cerească a Scripturii implică faptul că Biblia nu comunică în același fel ca celelalte cărți și, deoarece Dumnezeu a inspirat-o, ea este plină de înțelesuri. Mulți dintre teologii medievali au călcat pe urmele lui Augustin în convingerea că una dintre dovezile inspirației Bibliei este faptul că textul Scripturii are multiple înțelesuri.

Iată ce scrie Augustin despre lucrul acesta în a treia carte din Despre Doctrina Creștină:

Când... două sau mai multe interpretări sunt date aceluiași cuvinte din Scriptură, deși sensul intenționat de autor rămâne nedescoperit, nu e niciun pericol... Căci, ce purtare de grijă mai mare și mai

rodnică ar fi putut avea Dumnezeu cu privire la Sfintele Scripturi decât faptul că un cuvânt poate fi înțeles în mai multe feluri.

Într-un sens, putem admira opinia elevată a lui Augustin cu privire la Biblie. Biblia nu este o carte obișnuită, iar calitățile ei extraordinare vorbesc despre inspirația ei divină. Și, putem fi de acord cu faptul că dacă multe aspecte ale Bibliei pot fi explicate doar prin purtarea de grijă supranaturală a lui Dumnezeu în procesul scrierii.

Înțelesul

Însă, perspectiva lui Augustin a depășit cu mult aceste granițe, considerând că inspirația divină face ca pasajele Bibliei să fie pline de înțelesuri multiple. În loc să descoperim gândurile pe care autorul uman al textului a dorit să le transmită, Augustin credea că trebuie să ne îndreptăm atenția către multiplele înțelesuri pe care le-a avut în vedere Dumnezeu. Vom denumi această perspectivă și pe cele asociate ei “polivalența clasică”, adică acea credință că textul biblic poate avea multe nivele de înțeles sau de valoare, deoarece vine de la Dumnezeu.

Probabil că cea mai cunoscută expresie a abordării polivalenței clasice este abordarea interpretativă a lui Ioan Cassian, cunoscută sub numele de Quadriga. Conform acestei abordări, fiecare text biblic trebuie văzut ca având patru înțelesuri distincte. Mai întâi este sensul literal, adică cel al înțelesului simplu și obișnuit. Apoi, înțelesul alegoric, care interpretează textul ca fiind o metaforă a adevărului doctrinar. Al treilea este înțelesul tropologic sau moral, care generează îndrumări etice pentru viața creștină. În fine, există înțelesul anagogic, care ne îndreaptă către împlinirea în viitor, escatologică, a promisiunilor divine, sau a zilelor din urmă.

Detaliile din Quadriga și alte expresii ale polivalenței clasice nu sunt importante pentru obiectivul nostru, fiind explicate și de alții. Ceea ce ne interesează pe noi este să înțelegem că, până la Reformă, în general, teologii catolici credeau că înțelesurile textului biblic trec mult dincolo de ceea ce numim astăzi înțelesul direct sau normal. E semnificativ că nu credeau că aceste înțelesuri adiacente își au originea în înțelesul pe care autorii biblici au intenționat să-l transmită. De fapt, sensul literal sau direct al unui pasaj era considerat, adesea, ca fiind prea simplu pentru o reflecție teologică serioasă. Mai degrabă, teologii erau încurajați să caute sensuri profunde și ascunse, deoarece acestea descoperă profunzimea gândurilor lui Dumnezeu pentru biserică.

Obscuritatea

Abordarea medievală a inspirației și înțelesului Scripturii a dus la o supralicitare a unei alte caracteristici a Bibliei: obscuritatea ei. Biblia a ajuns să fie tratată ca o carte extraordinar de obscură oamenilor, cu excepția acelor care au primit o lumină supranaturală specială.

Nu trebuie să ne mire faptul că conținutul Bibliei părea neclar creștinului obișnuit din perioada anterioară Reformei, din mai multe motive. Mai întâi, Biblia era atât de rară, încât aproape nimeni nu avea acces la ea. Apoi, limba latină era limba principală folosită

în Biblie și în teologie, și puțini erau cei care o înțelegeau suficient de bine pentru a pricepe Scriptura, cu excepția celor cu educație înaltă. Deci, este de înțeles de ce Biblia era o carte inaccesibilă creștinului de rând din acea perioadă.

Dar, Biblia era considerată a fi obscură și pentru cei care aveau acces la ea și posibilitatea de a o citi, datorită faptului că Dumnezeu a ascuns în ea o multitudine de înțelesuri, ascunse analizei obișnuite.

Imaginați-vă că cineva vă arată o fotografie a unui sîpet de comori închis și vă cere să spuneți ce comori se află înăuntru. Bineînțeles că ar fi imposibil să știți ce se află în cutie, dacă comorile sunt ascunse. Același lucru era valabil și cu privire la Biblie în perioada medievală.

În perioada imediat anterioară Reformei, credința în obscuritatea Bibliei făcea aproape imposibilă influența și contribuția ei practică în teologie. Cu siguranță, Biblia rămâne, în teorie, cufărul de comori inspirat al lui Dumnezeu pentru teologia creștină. Din punct de vedere al utilității ei, Biblia rămânea o carte obscură, inutilă în ai călăuzi pe teologi în demersul lor.

Ținând cont de această perspectivă medievală asupra autorității Scripturii, suntem gata să ne îndreptăm către al doilea reper al discuției noastre: autoritatea ecleziastică în teologia bisericii medievale.

AUTORITATEA BISERCII

Perspectiva medievală asupra autorității bisericii s-a dezvoltat ca antidot la problema ridicată de doctrina aceleiași perioade asupra Scripturii. Deoarece Biblia era considerată obscură, nu avea capacitatea de a funcționa ca autoritate în teologie și, ca urmare, autoritatea eclezială a început să joace un rol foarte important în teologie.

Pentru a putea înțelege acest rol special al autorității ecleziale, ne vom îndrepta în două direcții. Mai întâi, vom analiza modul în care teologii medievali au înțeles autoritatea bisericii în trecut și, apoi, vom studia felul în care tot ei au înțeles autoritatea bisericii în perioada contemporană lor. Să analizăm, mai întâi, teologia autorității ecleziale din trecut.

Autorități din trecut

Până în perioada Reformei, Biserica Catolică a dezvoltat o abordare elaborată a autorității ecleziale trecute. Bineînțeles că și Scripturile erau privite ca parte a moștenirii bisericii dar, după cum am văzut, în perioada medievală, învățăturile biblice erau considerate a fi atât de enigmatice încât erau necesare alte surse de călăuzire spirituală. Așadar, teologii perioadei medievale au abordat istoria teologiei ecleziastice pentru a afla de acolo lucrurile pe care trebuie să le creadă. Cei mai mulți dintre ei au perceput istoria bisericii ca fiind istoria călăuzirii poporului, de către Dumnezeu, în căile adevărului. Din acest motiv, învățătura trecută a bisericii a exercitat un mare interes pentru teologii evului mediu, din cel puțin două perspective.

Pe de-o parte, ei au acordat o foarte mare atenție părinților timpurii ai bisericii. Scrieri ale unor oameni precum Policarp, Ignațiu, Irineu, Tertulian și Iustin Martirul,

precum și ale unor părinți mai târzii, precum Augustin, Atanasie și Ieronim, au influențat profund credințele diverselor ordine bisericesti. Acești părinți ai bisericii nu erau considerați a fi infailibili, iar anumite ramuri ale bisericii aveau tendința de a favoriza curente de tradiție patristică diferite.

Cu toate acestea, în cea mai mare parte, se considera că Dumnezeu a dat o înțelegere specială acestor mari teologi ai trecutului și că biserica trebuie să acorde o atenție specială învățăturilor lor. Arareori teologii medieval făceau vreo observație de natură teologică fără a apela, într-un fel sau altul, la sprijinul părinților timpurii ai bisericii.

Pe de altă parte, biserica medievală se baza încă și mai mult pe conciliile ecumenice ale bisericii: conciliile de la Niceea, Constantinopol și Calcedon. Concluziile acestor concilii, precum și ale altora, au fost luate foarte în serios. Teologii Evului Mediu au considerat concluziile acestor concilii ca reprezentând o însumare incontestabilă a învățăturilor biblice. A nu fi fost de acord cu ele însemna, din perspectiva lor, a nu fi de acord cu Scriptura și cu Hristos.

Cu trecerea anilor, multe învățături ale părinților și concluzii ale conciliilor ecumenice s-au cristalizat în tradiții ecleziale oficiale și, pe măsură ce aceste tradiții s-au consolidat, ele au contribuit în mod decisiv la dogma bisericii. Această dogmă eclezială nu era considerată a fi doar o teologie umană, ci una care avea aceeași autoritate ca și Scriptura. De fapt, din foarte multe puncte de vedere, dogma bisericii a înlocuit Scriptura. Înainte de Reformă, creștinii credincioși nu trebuiau să întrebe "Ce spune Biblia?", ci "Ce spune biserica?"

Pe cât de importante erau autoritățile ecleziale din trecut pentru biserica Evului Mediu, pe atât de mare era nevoia unei înalte autorități teologice contemporane privitoare la doctrina Scripturii.

Autorități medievale contemporane

Desigur, în teorie, biserica continua să afirme autoritatea Bibliei, dar în practică era considerată prea obscură pentru a putea călăuzi biserica în chestiuni contemporane, care nu fuseseră rezolvate în trecut. Deci, cum avea biserica să rezolve controversile teologice curente?

Teologii medievali credeau că Dumnezeu a stabilit un sistem de autoritate și ierarhie în biserică, iar această ierarhie era capabilă să ofere trupului lui Hristos o învățatură corectă și indiscutabilă. Autoritatea competentă pentru a rezolva controversile curente era reprezentată de preoți, episcopi și de Papă, care era considerat de către mulți ca fiind capul infailibil al bisericii. Când era nevoie să se ia o decizie de natură teologică, credincioșii nu erau încurajați să întrebe "Ce spune Biblia?", ci "Ce spune conducerea bisericii?"

Acum câteva zeci de ani am slujit într-un proiect de evanghelizare de stradă într-o țară predominant catolică din Europa de Est. La un moment dat, i-am oferit unui tânăr o Biblie. Omul s-a oprit să stea de vorbă cu mine, dar a refuzat să ia Biblia, spunându-mi: "Eu nu pot înțelege Biblia. Preotul meu trebuie să-mi spună ce înseamnă". "Nu, tu poți înțelege singur", i-am spus și eu, deschizând la Ioan 3:16, "citește acest verset și spune-mi ce înseamnă". El a privit la Ioan 3:16 și a răspuns cu toată sinceritatea: "Ți-am spus că

nu pot înțelege ce înseamnă, ci doar preotul poate îmi poate spune.” Deși omul acesta trăiește în lumea modernă, perspectiva lui asupra Bibliei este asemănătoare celei majorității creștinilor occidentali din perioada medievală.

Dacă singura cale de a afla voia lui Dumnezeu e prin intermediul autorităților ecleziale, atunci nu există niciun motiv pentru care un creștin obișnuit să acorde atenție Bibliei. Astfel, ierarhia oficială a bisericii, și nu Scripturile, au reprezentat călăuză infailibilă pentru teologia medievală contemporană.

Având în minte aceste perspective ale lumii medievale, să abordăm modul în care protestanții timpurii au înțeles autoritatea biblică și autoritatea eclezială.

PROTESTANTISMUL TIMPURIU

Din multe puncte de vedere, esența controversei dintre catolici și protestanți a fost exact aceea a autorității. Putea Biblia sluji drept ghid al bisericii sau reprezenta autoritatea eclezială din trecut și din prezent norma de conducere?

Vom analiza mai întâi perspectiva protestantă asupra autorității biblice și, apoi, perspectiva protestantă asupra autorității ecleziale. Să analizăm, mai întâi, perspectiva protestantă asupra autorității Scripturii.

AUTORITATEA SCRIPTURII

După cum am văzut, perspectiva bisericii catolice medievale asupra Scripturii era una extremă din mai multe de vedere. Aici, vom vedea că protestantismul timpuriu a răspuns la aceste erori de percepție, prin recalibrarea doctrinelor inspirației, înțelesului și clarității Scripturii. Să discutăm mai întâi doctrina inspirației.

Inspirația

Trebuie să spunem de la început că, la fel ca și teologii medievali, reformatorii au înțeles că Scriptura are atât originea divină cât și origine umană. Pe de-o parte, ei au perceput Biblia ca fiind o carte supranaturală, venită de la Dumnezeu. Luther, Zwingli și Calvin au afirmat fără putință de tăgadă faptul că Biblia au ajuns în posesia poporului lui Dumnezeu prin inspirație divină. Ei au luat foarte serios cuvinte apostolului Pavel din 2 Timotei 3:16 conform căroră:

Toată Scriptura este insuflată de Dumnezeu și de folos ca să învețe, să mustre, să îndrepte, să dea înțelepciune în neprihănire (2 Timotei 3:16)

După cum afirmă acest pasaj, Scripturile vin, în ultimă instanță, de la Dumnezeu, iar rolul lor este acela de a oferi poporului lui Dumnezeu o revelație de încredere.

Reformatorii credeau că mâna lui Dumnezeu a protejat Scripturile de orice eroare și că El, în mod supranatural, a oferit autorilor biblici informații despre prezent, trecut și

viitor, supraveghindu-i în procesul scrierii, astfel încât tot ce au scris ei este adevărat. Cel mai important este faptul că doctrina inspirației divine conferă Scripturilor autoritatea absolută și de netăgăduit.

Dar, reformatorii au evitat eroarea în care a căzut biserica medievală, prin faptul că au recunoscut că și autorii umani ai Scripturii au adus o contribuție semnificativă la conținutul și înțelesul ei. În loc să trateze Biblia ca și cum ar fi căzut direct din cer, protestanții timpurii au subliniat faptul că Biblia a ajuns la noi prin intermediul unor instrumente umane și în cadrul unor procese istorice. Paternitatea autorilor umani la scrierea Scripturii este în concordanță cu felul în care Domnul Isus și autorii biblici, au abordat ei însuși Biblia.

De exemplu, în Matei 22:41-44, citim următoarea relatare:

Pe când erau strânși la un loc fariseii, Isus i-a întrebat: "Ce credeți voi despre Hristos? Al cui fiu este?" "Al lui David", I-au răspuns ei. Și Isus le-a zis: "Cum atunci David, fiind insuflat de Duhul, Îl numește Domn, când zice: "Domnul a zis Domnului Meu: "Șezi la dreapta Mea, până voi pune pe vrăjmașii Tăi sub picioarele Tale"? (Matei 22:41-44)

În acest pasaj, Isus folosește psalmul 110:1 pentru ai confruntat pe farisei, atrăgând în mod explicit atenția asupra lui David, autorul uman al acestui pasaj. Atât Isus cât și fariseii erau de acord că Mesia va fi un descendent al lui David dar, în Israelul secolului I, nu era un lucru obișnuit să spui că David l-ar numi pe unul din descendenții lui "Domnul".

Deci, Isus le cere fariseilor să explice de ce David a conferit titlul acesta fiului său. Observați că argumentul lui Isus este dependent de faptul că înțelesul Scripturii depinde, în parte, de detaliile din viața autorului uman. Exemple de felul acesta sunt numeroase în Scriptură, cu privire la personaje precum Moise, Isaia, Ieremia, David, Pavel și alte instrumente umane ale Cuvântului lui Dumnezeu, care au avut o contribuție personală semnificativă la Scriptură.

Din aceste exemple, și din altele asemenea lor, reformatorii au tras concluzia corectă că Biblia a apărut în contextul unor situații umane reale și că au fost scrise de anumiți oameni, pentru anumite circumstanțe istorice. Pentru ca un creștin să înțeleagă corect Scriptura, trebuie să pună accent nu doar pe originea divină a Scripturii, ci să ia în considerare și originea ei umană și istorică.

Acordarea importanței aspectului uman al inspirației biblice a reprezentat mai mult decât o teorie pentru reformatori, aceasta influențând felul în care ei au abordat și înțelesul Scripturii.

Înțelesul

Iată cum putem sumariza subiectul: în loc să urmeze modelul catolicismului medieval, cel al căutării înțelesurilor divine ascunse ale Bibliei, reformatorii au căutat să-și înrădăcineze interpretarea în sensul literal al textelor biblice, și anume în înțelesul pe care autorii umani au intenționat să-l comunice audienței lor inițiale.

Trebuie să știm că protestanții timpurii nu s-au separat complet de toate abordările medievale cu privire la înțelesul Scripturii. Uneori, vestigii ale polivalenței clasice apar în unele din scrierile reformatorilor. De exemplu, comentariul lui Luther asupra Psalmilor arată o dependență de această metodă de interpretare dar, cu toate acestea, putem spune fără teama de a greși că reformatorii au pus în mod consecvent un mult mai mare accent pe înțelesul pe care autorii umani au dorit să-l transmită, decât teologii catolici. În mai mare parte, ei și-au înrădăcinat aplicarea pasajelor biblice în înțelesul original al texturi. Pentru protestanți, această focalizare istorică era un element central în procesul de interpretare.

Pentru a înțelege accentul pus de Reforma timpurie asupra înțelesului direct și literal al textelor biblice, e nevoie să ne reamintim că această abordare hermeneutică apăruse deja în Europa Occidentală în perioada Renascentistă a secolului al 15-lea.

Termenul de Renaștere descrie reînnoirea interesului Europei occidentale dinaintea reformei cu privire la literatura clasică latină și, în mod special, greacă. Înainte de Renaștere, oamenii de cultură cunoșteau scrierile Greciei antice doar din traducere, iar interpretarea acestora se făcea, în cele mai multe cazuri, sub supravegherea bisericii. În anumite aspecte, biserica practic i-a însușit și i-a botezat pe Platon, Aristotel și alți scriitori greci, astfel încât scrierile lor erau interpretate ca susținând doctrina creștină.

Însă, în perioada Renașterii, mulți cercetători au găsit oamenii dispuși să-i susțină în dorința lor de a înțelege textele antice ale perioadei clasice, fără supraveghere eclezială. Astfel, ei au început să interpreteze aceste scrieri în direcția intenționată de autorii lor și, ca urmare, interpretarea unor texte clasice foarte valoroase a început să se focalizeze asupra înțelesului lor istoric, care adesea era într-un clar contrast cu învățătura bisericii. În timpul Renașterii, s-au publicat noi ediții ale textelor biblice în ebraică și greacă, lucru care a dus la o schimbare semnificativă în interpretarea Scripturii, de asemenea. Am spus că, înaintea acestei perioade, pasajele biblice erau în general interpretate sub călăuzirea bisericii și în conformitate cu dogma ei. Dar, urmând principiile Renașterii, mulți cercetători biblici, în special protestanți, au început să citească Biblia fără controlul bisericii și au căutat să-și înrădăcineze interpretarea în înțelesul istoric original al scrierilor ei.

Orientarea protestantă către înțelesul original sau literal al Scripturii, ca bază pentru orice interpretare, a condus la o schimbare semnificativă a percepției înțelesului Scripturii. Protestanții vorbeau despre un înțeles unitar și coerent al oricărui pasaj biblic.

După cum afirmă *Mărturisirea de Credință de la Westminster*, în capitolul 1, secțiunea 9:

Înțelesul adevărat și deplin al oricărei scripturi... nu este divers, ci unitar.

Putem numi această perspectivă o perspectivă "univalentă" asupra înțelesului Scripturii.

Bineînțeles că protestanții au înțeles că pasajele biblice comunică adesea mult mai mult decât simplul înțeles literal al unui pasaj. Anumite texte din Scriptură au multiple implicații și conexiuni cu adevărurile creștine, care trec dincolo de ceea ce au putut înțelege în vremea lor autorii umani ai textelor respective. Dar, toate aceste dimensiuni

sunt parte dintr-un singur înțeles adevărat și deplin, deoarece ele sunt în concordanță cu înțelesul direct și literal al Scripturii.

Pe lângă scoaterea în evidență a laturii umane a inspirației și a importanței unui înțeles literal unitar al Scripturii, protestanții au afirmat și claritatea sau transparența textelor biblice.

Claritatea

În loc să perceapă Scripturile ca fiind obscure și ca având nevoie de o interpretare eclezială, reformatorii au susținut că Biblia poate fi înțeleasă. Un număr de factori au contribuit în mod semnificativ la doctrina protestantă a clarității Bibliei.

În primul rând, folosirea pe scară largă a presei de tipărit a făcut ca Biblia să devină din ce în ce mai ușor disponibilă, pentru a fi citită. Această disponibilitate a Bibliei, la rândul ei, a făcut cu putință ca orice creștin să o citească și să evalueze personal dacă Biserica Catolică avea dreptate atunci când declara că Scriptura este obscură. În al doilea rând, a existat un număr de pionieri curajoși care au început să traducă Scriptura pe limba oamenilor, făcând cu putință ca aceștia să examineze ei înșiși claritatea Bibliei. În al treilea rând focalizarea Reformei asupra *sensus literalis* a dat posibilitatea teologilor să-și întemeieze interpretarea biblică pe ceva ce putea fi examinat și testat. Aceștia nu mai erau dependenți de autoritățile ecleziale în domeniul înțelesului Scripturii. Analiza Bibliei în felul acesta, a dus la o înțelegere din ce în ce mai largă a faptului că, în ciuda perspectivei catolice, Biblia este foarte clară.

Chiar și Erasmus, romano-catolic devotat, care s-a opus lui Luther și Reformei, a scris că:

... și un plugar poate înțelege Scripturile.

Aceste elemente au deschis calea pentru ca protestanții să poată afirma claritatea Bibliei și să o readucă pe poziția ei de autoritate practică în creștinism. Prin faptul că protestanții au început să citească Biblia în acest nou context, a devenit evident că multe dintre pasajele cruciale pe care biserica catolică le declarase a fi obscure erau, de fapt, destul de ușor de înțeles. Desigur aceasta a dus la concluzia larg răspândită că contrar conceptelor catolice, Biblia era foarte clară. În primele decade ale Reformei, protestanții erau extrem de optimiști cu privire la claritatea Bibliei și totul părea foarte simplu: citește Biblia și acordează-ți teologia la viziunea clară descoperită de Dumnezeu acolo.

Dar, pe măsură ce mișcarea protestantă a înaintat în studierea Scripturii, protestanții înșiși au devenit din ce în ce mai realiști cu privire la aceasta și au început să vorbească despre grade de caritate ale Bibliei. A început să devină evident faptul că înțelesul unor porțiuni ale Bibliei era mai clar decât al altora.

Pe măsură ce a început să se vadă limpede că luteranii credeau ceva, calviniști altceva și urmașii lui Zwingli altceva, perspectiva timpurie ultra-optimistă a clarității Bibliei a făcut loc unor perspective mai competente. De fapt, această perspectivă protestantă mai matură nu trebuie să ne surprindă deloc.

Chiar și apostolul Petru admite că unele lucruri din Scriptură sunt greu de înțeles, atunci când scrie în 2 Petru 3:16:

În ele [epistolele lui Pavel] sunt unele lucruri grele de înțeles pe care cei neștiutori și nestatornici le răstălmăcesc ca și pe celelalte Scripturi, spre pierzarea lor.(2 Petru 3:16)

Observați ce spune Petru: el nu spune că toate scrierile lui Pavel sunt ușor de înțeles, dar nici că toate sunt greu de înțeles, ci spune că unele dintre scrierile lui Pavel sunt greu de înțeles.

Deci, în contrast cu biserica medievală, reformatorii protestanții au subliniat autoritatea Bibliei asupra bisericii. Protestanții au înțeles că revelația lui Dumnezeu din Scriptură le este accesibilă și au afirmat claritatea ei, iar rezultatul a fost că Biblia a fost reșezată în poziția de autoritate absolută, deasupra oricărei autorități ecleziale.

Am analizat perspectiva protestantismului timpuriu asupra Bibliei, iar acum putem să vedem felul în care aceștia au perceput autoritatea eclezială.

AUTORITATEA BISERCII

După cum am văzut, reformatorii s-au bazat pe perspectiva lor asupra inspirației, înțelesului și clarității Scripturii, pentru a reșeza Biblia în poziția de singură autoritate indiscutabilă în teologie. Cu toate acestea, trebuie să fim conștienți și de faptul că protestanții timpurii nu au respins integral autoritatea teologică eclezială. Dimpotrivă, protestanții credeau că autoritatea teologică eclezială este una foarte importantă, dar insista asupra faptului că se afla pe locul secundar și trebuia să fie conformă cu învățătura Scripturii.

Va fi foarte util să analizăm perspectiva protestantă asupra autorității ecleziale, mergând pe două direcții. Mai întâi, vom evalua felul în care protestanții timpurii au înțeles autoritatea bisericii din trecut și, apoi, felul în care înțelegeau autoritatea bisericii contemporane lor. Să analizăm mai întâi perspectivele protestanților timpurii asupra autorității ecleziale din trecut.

Autorități din trecut

Deși celor mai multora dintre noi ne vine greu să ne imaginăm lucrul acesta, protestanții timpurii au pus mare preț pe învățătura părinților bisericii și pe primele concilii bisericești. Reformatorii au păstrat o puternică doctrină despre biserică și au crezut cu tărie că Duhul Sfânt a condus biserica primară în multe adevăruri importante și necesare creștinilor din vremea lor.

După cum am văzut într-o lecție anterioară, reformatorii au abordat autoritatea Scripturii sub sloganul Sola Scriptura, adică "numai Scriptura". Din păcate, mulți evanghelici au astăzi o înțelegere greșită a doctrinei Sola Scriptura.

În zilele noastre, mulți evanghelici cred că doctrina Sola Scriptura înseamnă că nu mai trebuie să avem nicio altă autoritate, decât Biblia. Dar, aceasta nu reprezenta poziția reformatorilor și nu reprezintă o concluzie autentică a doctrinei Sola Scriptura. Reformatorii au insistat asupra acestei doctrine nu pentru că au crezut că Scriptura reprezintă singura autoritate pentru credincioși, ci pentru că erau conștienți că Scriptura

reprezintă singura autoritate indiscutabilă. Oricât ar părea de ciudat, protestanții au apărat cu tărie doctrina Sola Scriptura nu pentru a respinge celelalte autorități, ci tocmai pentru ca aveau un mare respect pentru ele.

Pentru o mai bună înțelegere, să facem referire la un sumar al acestor chestiuni, prezentate în Mărturisirea de Credință de la Westminster, capitolul 1, paragraful 10:

Judecătorul suprem, prin care trebuie limpezite toate controversile și în lumina căruia trebuie examinate toate decretul și conciliile, toate opiniile scriitorilor antici, toate doctrinele omenești și toate părerile (călăuzirile) personale și cu ale cărui hotărâri trebuie să fim satisfăcuți, nu poate fi altul decât Duhul Sfânt vorbind prin Scriptură.

Acest paragraf afirmă cu tărie faptul că Duhul Sfânt vorbind prin Scriptură este „judecătorul suprem, prin care trebuie limpezite toate controversile” religioase. Cu alte cuvinte, toate judecățile bisericii trebuie făcute în conformitate cu standardele Scripturii. Dar, observați limbajul folosit aici: Duhul Sfânt, care vorbește prin Biblie este "judecătorul suprem". Acum, dacă cineva este judecătorul suprem, concluzia este că există și alți judecători, care nu sunt pe aceeași poziție de autoritate. De fapt, Mărturisirea menționează în acest text un număr destul de mare de alte astfel de autorități. Într-o ordine care pare fi stabilită în funcție de importanță, textul amintește conciliile, scriitorii antici (adică părinții bisericii), doctrinele oamenilor, făcând referire la învățăturile altor biserici din trecut și din prezent, duhurile personale, adică gândurile și convingerile personale ale cuiva cu privire la o anumită chestiune. Mărturisirea de la Westminster recunoaște aceste tipuri de autoritate, dar le alocă un loc secundar, sub autoritatea absolută a Scripturii.

Teologii catolici i-au acuzat adesea pe reformatori de respingerea autorității ecleziale, dar reformatorii au avut grijă să nu respingă trecutul, susținând în același timp doctrina Sola Scriptura.

În primul rând, protestanții timpurii și-au susținut adesea opiniile făcând referire la părinții bisericii. De fapt, pe măsură ce Calvin și-a tot rescris, de mai mult de 20 de ori, lucrarea *Învățătura Religiei Creștine* descoperim că-a adăugat din ce în ce mai mult material referitor la părinții bisericii. În al doilea rând, într-unul din pasajele din *Învățătura Religiei Creștine*, Calvin își descoperă în mod clar perspectiva sa asupra autorității conciliilor bisericii.

Iată ce spune Calvin în a patra carte a lucrării sale:

Eu nu susțin aici că toate conciliile trebuie condamnate, nici că toate decretul lor trebuie abrogate și (cum se spune) anulate dintr-o lovitură. Dar, veți spune, tu degradezi totul, astfel încât oricine are dreptul să accepte sau să respingă ceea ce decid conciliile. Nicidecum! Dar, ori de câte ori este prezentat un decret al unui conciliu, i-aș ruga pe oameni mai întâi să se gândească bine când s-a ținut acel conciliu, care a fost problema dezbătută și cu ce intenție, ce fel de oameni au fost prezenți; apoi să analizeze, bazat pe Standardul Scripturii, conținutul aceluia decret, și aceasta să se facă într-un asemenea mod încât definiția conciliului să își păstreze greutatea și să fie ca o

judecatã provizorie și totuși să nu împiedice analiza pe care am menționat-o.

Din cuvintele lui Calvin din acest pasaj, pot fi extrase câteva idei importante. Mai întâi, el insistă asupra faptului că conciliile bisericii trebuie înțelese în context istoric. Ele nu sunt o revelație eternă și directă de la Dumnezeu. Metodele de interpretare ale Renașterii, adică focalizarea asupra înțelesului istoric și literal al textului, trebuie să se aplice și conciliilor bisericii. Credincioșii trebuie “să se gândească bine când s-a ținut acel conciliu, care a fost problema dezbătută și cu ce intenție, ce fel de oameni au fost prezenți.”

În al doilea rând, nu este surprinzător să observăm că doctrina Sola Scriptura l-a făcut pe Calvin să insiste asupra faptului că învățăturile bisericii trebuie, în ultimă instanță, să fie evaluate în lumina Scripturii. După cum afirmă el, trebuia aplicat ”standardul Scripturii”.

În al treilea rând, și cel mai important din perspectiva noastră, Calvin afirmă că doctrinele din trecut trebuie acceptate ca “judecați provizorii”. Cu alte cuvinte, concluziile istorice la care biserica a ajuns cu multă vreme în urmă trebuie acceptate ca judecați provizorii sau preliminară. Trebuie să acceptăm învățătura lor până în momentul în care o exegeză biblică atentă le-ar dovedi a fi greșite.

Strategia lui Calvin reflectă înțelepciunea care i-a călăuzit pe toți protestanții din zilele lui, cu excepția celor mai radicali. Marea majoritate a protestanților au înțeles autoritatea care trebuia acordată părinților timpurii ai bisericii și crezurilor acesteia. Ei au abordat autoritatea eclezială din trecut ca pe o autoritate provizorie, supusă supremației Scripturii.

După ce am văzut perspectiva protestanților timpurii asupra autorității ecleziale din trecut, trebuie să ne îndreptăm atenția către modul în care aceștia au înțeles autoritatea propriei lor lucrări. Ce fel de autoritate și-au acordat lor înșiși sau altora, în căutarea rezolvării problemelor teologice curente?

Autorități protestante contemporane

După cum vă reamintiți, Biserica Catolică medievală a dezvoltat un sistem elaborat de autorități teologice contemporane, care culminează cu infailibilitatea Papei. Reforma protestantă a însemnat în mare parte respingerea acestei autorități ecleziale. Singura autoritate indiscutabilă acceptată era Biblia. Papa, conciliile bisericii și alte autorități ecleziale erau considerate a fi supuse erorii.

Este important să înțelegem că protestanții timpurii au avut un mare respect față de autoritatea învățătorilor ordinați ai bisericii. Diverșii teologi și învățători ai bisericii erau priviți cu un mare respect, deoarece ei contribuiau la înaintarea teologiei Reformei. De fapt, protestanții din aproape toate denomițiile au dat naștere la mărturisiri de credință, catehisme și crezuri propriilor, care erau recunoscute ca autorități secundare în biserică.

Protestanții timpurii aveau un respect atât de mare față de teologii ordinați ai bisericii deoarece ei credeau că Scripturile învață că urmașii lui Hristos trebuie să cinstească autoritățile rânduite de Dumnezeu în biserică.

Multe porțiuni ale Scripturii vorbesc despre subiectul acesta, precum instrucțiunile date de Pavel în Tit 2:1, 15, unde citim următoarele cuvinte:

Tu însă vorbește lucruri care se potrivesc cu învățătura sănătoasă ... sfătuiește și muștră cu deplină putere. Nimeni să nu te disprețuiască. (Tit 2:1, 15)

Protestanții timpurii au înțeles că multe pasaje precum acesta învață că urmașii lui Hristos trebuie să se supună, pe cât posibil, liderilor rânduiți de biserică. Zidirea unei teologii creștine nu este o sarcină individuală sau de grup, în afara structurii de autoritate a bisericii.

Acest echilibru între autoritatea biblică și cea eclezială poate fi sumarizat într-o veche deviză repetată adesea în cercurile reformate. “Biserica reformată este totdeauna în proces de reformare” sau, după cum a fost abreviat în latină prin expresia *semper reformanda*, “totdeauna în reformă”. Aceste devize indică faptul că ramura reformată a bisericii a înțeles pe deplin că, oricât de importante ar fi autoritățile ecleziale, ele trebuie supuse totdeauna scrutinului Scripturii.

După ce am privit la biserica medievală și la Reforma timpurie, suntem gata să analizăm al treilea subiect al lecției noastre: cum trebuie să privească protestantismul contemporan aceste subiecte? Ce trebuie să credem despre autoritatea Scripturii și despre autoritatea bisericii în zilele noastre?

PROTESTANTISMUL CONTEMPORAN

Vom răspunde la aceste întrebări mai întâi prin studierea perspectivelor pe care trebuie să le avem față de Scriptură și, apoi, prin sugerarea unor perspective importante pe care trebuie să le avem asupra autorității ecleziale din zilele noastre. Să ne îndreptăm atenția, mai întâi, către doctrina Scripturii.

AUTORITATEA SCRIPTURII

Vom explora perspectivele contemporane asupra Scripturii analizând trei aspecte care ne-au preocupat de-a lungul acestei lecții: inspirația Scripturii, înțelesul Scripturii și claritatea Scripturii. În zilele noastre, există un mare număr de puncte de vedere asupra acestor subiecte, care pretind a continua tradiția reformată. Vom analiza aceste perspective și le vom evalua pe fiecare în parte, începând cu înțelegerea contemporană a inspirației Scripturii.

Inspirația

Oricine se pretinde a fi protestant în zilele noastre are o anumită convingere cu privire la inspirația Scripturii de către Dumnezeu. Cu toate acestea, există multă confuzie

în ce privește doctrina reformată a inspirației și felul în care ea trebuie formulată în zilele noastre.

Între creștinii protestanți contemporani există cel puțin trei curente. Pe de-o parte, există perspectiva numită adesea "inspirație romantică", apoi, la celălalt capăt al spectrului există perspectiva numită "inspirație mecanică". Între aceste două extreme există o perspectivă care se numește "inspirație organică". Să analizăm pe scurt fiecare dintre aceste trei teorii.

Inspirația romantică este susținută în general de către protestanții mai liberali. În opinia lor, Biblia este inspirată într-un sens romantic, asemănător felului în care vorbim despre Shakespeare, Rembrandt sau Bach ca fiind "inspirați". Dumnezeu a motivat scriitorii biblici, dar nu le-a controlat scrierile. În lumina lor, Scripturile nu sunt altceva decât opiniile oamenilor și, ca urmare, sunt supuse erorii, fiind lipsite de autoritate absolută asupra bisericii. Nu mai trebuie să spunem, că această perspectivă asupra inspirației trebuie respinsă de către aceia care vor să continue spiritul Reformei, deoarece ea abandonează doctrina protestantă centrală Sola Scriptura, negând atât credibilitatea cât și autoritatea suprema a Bibliei.

La celălalt capăt al spectrului se află inspirația mecanică sau, așa cum mai este ea numită uneori "inspirația prin dictare". Într-o măsură sau alta, această perspectivă afirmă faptul că autorii biblici au jucat un rol pasiv în scrierea Scripturii și că Dumnezeu este de fapt singurul autor al Bibliei, în timp ce scriitorii umani au avut doar rol de secretar. Per ansamblu, această perspectivă asupra inspirației ne îndepărtează, de asemenea, de principiul reformat Sola Scriptura, deoarece neagă importanța contextului istoric și a înțelesului original intenționat de autorul uman. După cum reformatorii au observat și notat cu mare grijă, atunci când valoarea sensului literal al Scripturii este negată, autoritatea ei practică este împiedicată. Înțelesul Bibliei nu mai poate fi, în contextul acesta, evaluat și urmat. Atunci, vom fi obligați să căutăm în Biblie propriile noastre idei și, ca rezultat, Scriptura însăși nu mai servește ca autoritate supremă în teologie.

Teologia reformată contemporană trebuie să evite amândouă aceste extreme, ale inspirației romantice și inspirației mecanice, reafirmând natura integral organică a inspirației: Dumnezeu a motivat autorii biblici să scrie și a supravegheat scrierile lor, astfel încât acesta sunt infailibile și au caracter de autoritate. Dar, în acest proces, Dumnezeu nu a anulat gândurile, motivațiile, sentimentele sau teologia acestor oameni. Dimpotrivă, cele două dimensiuni ale inspirației, divină și umană, nu sunt deloc în conflict una cu cealaltă, ci întreaga Biblie prezintă adevărurile veșnice ale lui Dumnezeu prin intermediul unor texte scrise de oameni și condiționate cultural. Toată învățătura Bibliei este normativă în orice vreme, dar învățăturile ei sunt legate de circumstanțele specifice unui anumit context. Perspectiva reformată a inspirației organice subliniază atât factorul uman cât și pe cel divin, calitățile istorice dar și cele transcendente ale întregii Scripturi. În felul acesta, doctrina reformată Sola Scriptura poate fi dusă mai departe.

Fără nicio îndoială, dintre cele trei perspective protestante majore ale inspirației biblice, cei ce doresc să continue Reforma și azi pot vedea că doctrina inspirației organice este în cea mai mare măsură în acord cu principiile care au dus la nașterea Reformei protestante și au călăuzit-o ulterior.

Pe lângă sublinierea naturii organice a inspirației, teologii moderni din tradiția reformată trebuie să evalueze în mod corect și natura înțelesului Scripturii.

Înțelesul

Și în acest domeniu, există un spectru larg de poziții care pretind să reprezinte gândirea reformată, dar nu toate aceste opțiuni duc mai departe idealurile Reformei. Pe de-o parte, avem de-a face cu perspectiva care poate fi numită "polivalența contemporană", iar de partea cealaltă a spectrului se află perspectiva numită "univalența simplistă", pe când, la mijloc, putem vorbi despre "univalența complexă". Să discutăm mai întâi despre polivalența contemporană.

În ultimele decenii, unii teologi reformați au vorbit despre polivalența textelor biblice, în sensul în care și ei cred că Scriptura are mai multe înțelesuri. Dar, în timp ce "polivalența clasică" afirmă înțelesurile multiple ale textului datorită originii divine a Bibliei, "polivalența contemporană" este bazată, de obicei, pe ambiguitățile limbajului uman.

De fapt, "polivalența contemporană" susține că pasajele biblice reprezintă vase goale pe care interpretul trebuie să le umple cu înțeles. Mai precis, așa cum un vas are o anumită formă, gramatica textelor biblice stabilește anumiți parametri fundamentali ai înțelesului dar, cu toate acestea, în acești parametri, înțelesul specific este oferit de interpretul biblic.

Pe baza aceasta se susține că trebuie să respingem accentul pus de Reformă asupra caracterului normativ al *sensus literalis* și, în loc, trebuie să oferim pasajului propriile noastre interpretări, preocupându-ne mai puțin sau chiar deloc de înțelesul original sau literal al textului. Trebuie să respingem această noțiune a polivalenței deoarece ea anulează conceptul de autoritate a Scripturii și oferă interpretului dreptul de a-și introduce propriile idei în textul biblic.

De cealaltă parte a spectrului se află perspectiva numită "univalență simplistă". Această perspectivă promovează în mod corect ideea că fiecare pasaj al Scripturii are un singur înțeles, dar neagă în mod eronat faptul că acest singur înțeles poate fi unul complex. Să luăm, pentru exemplificare, Ioan 3:16:

**Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică.
(Ioan 3:16)**

Un creștin care susține perspectiva univalenței simpliste poate spune ceva de felul următor: "acest verset este foarte simplu Ioan 3:16 ne spune că trebuie să credem în Hristos."

O asemenea sumarizare este adevărată, dar versetul spune mult mai mult decât atât. El vorbește în mod explicit despre dragostea lui Dumnezeu, despre întruparea, moartea și învierea lui Hristos, despre lume, pedeapsă eternă și viața veșnică. Deoarece doctrina Scripturii creează o rețea de reciprocități multiple, acest verset vorbește, implicit, despre multe alte subiecte pe care alte texte ale Scripturii le abordează în mod direct. Deci, în acest sens, Ioan 3:16 are un singur înțeles, dar acest înțeles depășește orice formă sumară și simplistă pe care am încerca să i-o dăm.

Atunci când nu vedem ca înțelesul Scripturii este atât de complex încât întotdeauna depășește interpretările noastre, ne supunem unui mare risc, acela de a identifica în prea mare măsură propria noastră interpretare a Bibliei cu Biblia însăși.

Astfel, interpretarea noastră preia autoritatea Scripturii și ajungem să respingem Sola Scriptura, credința că Biblia este totdeauna deasupra propriilor noastre interpretări.

La centrul acestui spectru de opinii se află “univalența complexă” care este în acord cu perspectivele reformatorilor timpurii. Mărturisirea de Credință de la Westminster descrie “univalența complexă” în capitolul 1, paragraful 9, unde spune următoarele:

Atunci când se pune problema adevăratului și deplinului înțeles al oricărui text din Scriptură (care nu este multiplu, ci unul singur), acesta trebuie căutat și cunoscut din alte locuri care vorbesc mai clar.

Din această perspectivă, fiecare pasaj are un singur înțeles, dar acest înțeles este complex și are multe fațete, descoperite printr-o multitudine de reciprocități integrate în învățătura de ansamblu a Scripturii.

Trebuie să susținem acest concept reformat al univalenței complexe și în zilele noastre, deoarece el afirmă că Biblia prezintă un înțeles plin de autoritate și nu așteaptă ca noi să i-l oferim. De asemenea, această perspectivă ne împiedică să coborâm standardele Scripturii la nivelul sumarului de înțelegere pe care l-am putea face noi. Fiecare pasaj al Bibliei reprezintă o autoritate mai înaltă decât orice efort al nostru de interpretare a textului. Această perspectivă a “univalenței complexe” ne oferă o cale de abordare a înțelesului Scripturii care ne permite să continuăm înaintarea teologiei reformate și în zilele noastre.

Suntem pregătiți acum să vorbim despre perspectiva reformată modernă asupra clarității Bibliei.

Claritatea

Este util să gândim, din nou, în termenii a trei poziții din cadrul spectrului de interpretare. La un capăt al spectrului avem de-a face cu tendințele contemporane care afirmă obscuritatea absolută a Scripturii, la celălalt capăt cu tendințele contemporane care susțin claritatea absolută a Bibliei, iar la mijloc regăsim doctrina reformată a gradelor de claritate.

Nu e prea greu să găsim astăzi protestanți care tratează Biblia ca fiind aproape în întregime obscură și ascunsă pentru înțelegerea noastră. Adesea, în spiritul deconstrucției și hermeneuticii post-moderne, acești oameni consideră că Scripturile sunt obscure, deoarece ei cred că Biblia se contrazice, și au asupra ei aceeași perspectivă pe care o au asupra oricărui alt text literar. Din această perspectivă, istoria interpretării biblice a scos la iveală atât de multe dificultăți exegetice, încât este aproape imposibil să determinăm modul în care ar trebui să înțelegem astăzi Biblia.

E adevărat că, la fel cum stau lucrurile în cazul oricărei forme de comunicare umană, totdeauna vor exista aspecte obscure pe marginea revelației biblice dar, din pricina aceasta, nu se poate afirma că Biblia este neclară în toate lucrurile. Mare parte din conținutul Bibliei este foarte clar. Această perspectivă nu reflectă credința reformată a clarității Scripturii și, dacă vrem să continuăm în spiritul Reformei și în zilele noastre, trebuie să respingem această noțiune exagerată de obscuritate a Bibliei.

De cealaltă parte a spectrului, unii protestanți consideră că aproape întreaga Scriptură este atât de clară, încât poate fi înțeleasă repede și cu ușurință. Cel mai adesea, susținătorii unei astfel de perspective procedează în felul acesta deoarece resping din capul locului orice interpretare care nu provine din cadrul comunităților lor creștine înguste.

Exagerarea ideii de claritate a Scripturii e o mare ispită pentru mulți teologi din tradiția reformată contemporană. Dorim cu disperare să păzim Scriptura de pericolul scepticismului și cinismului modern, dar supra-simplificarea ideii de claritate în felul acesta nu este conformă cu perspectiva reformată de calitate a Scripturii. După cum am văzut, reformatorii timpurii au admis că unele porțiuni ale Bibliei sunt dificil, dacă nu chiar imposibil de înțeles.

La mijlocul acestui spectru privitor la claritatea Scripturii e poziția care recunoaște mai multe grade de claritate. Aceasta este poziția adoptată de *Mărturisirea de Credință de la Westminster*, în capitolul 1, paragraful 7:

Nu toate lucrurile din Scriptură sunt la fel de limpezi în ele însele și nu la fel de clare pentru toți. Totuși, acele lucruri care trebuie cunoscute, crezute și urmate în vederea mântuirii, sunt atât de clar expuse și dezvăluite într-un loc sau altul din Scriptură, încât nu numai cei învățați, ci și cei neînvățați, folosind cum se cuvine mijloace obișnuite, pot dobândi o înțelegere suficientă a acestora.

Observați că *Mărturisirea* spune că lucrurile absolut necesare pentru mântuire le putem găsi în mod clar exprimate într-un loc sau altul ale Bibliei, dar admite că nu orice lucru afirmat de Scriptură este la fel de limpede. Cu alte cuvinte, Biblia nu este nici în întregime neclară, nici în întregime clară.

Vă amintiți că, într-o lecție anterioară, am făcut diferența între diversele nivele de încredere pe care le avem în anumite doctrine creștine. Ne-am folosit de modelul pe care îl numim "conul certitudinii". Către baza conului certitudinii, găsim credințele pe care nu le susținem cu fermitate, deoarece nivelul nostru de încredere în ele este unul scăzut. În partea de sus, se află acele învățături de bază pe care le ținem cu toată convingerea, a renunța la ele ar reprezenta renunțarea la credința creștină. Între aceste extreme se află toate celelalte lucruri pe care le credem într-o măsură mai mare sau mai mică.

Din multe puncte de vedere, este util să abordăm claritatea Scripturii în termeni asemănători. În primul rând, multe aspecte ale învățăturii biblice, inclusiv cunoașterea lucrurilor necesare pentru mântuire, necesită puțin efort de înțelegere, sau deloc. După cum afirmă *Mărturisirea Westminster*, cel "educat" și "cel needucat" pot înțelege aceste lucruri. Sunt și alte informații de natură biblică aflate în această categorie. De fapt, porțiuni extrem de vaste ale Scripturii sunt destul de ușor de înțeles.

De exemplu, nu este dificil să vedem că Dumnezeu a creat lumea sau că au existat bărbați pe nume Avram, Moise și David sau că Israel a fost dus în Egipt și, apoi, în exil. Noul Testament, la rândul lui, învață în mod clar că Isus a crescut în Nazaret și că a avut apostoli. Acestea, precum și o sumedenie de alte aspecte ale Scripturii, sunt atât de clare încât nimeni nu are nevoie să depună un efort academic pentru a le cunoaște.

În al doilea rând, unele aspecte ale Scripturii pot fi înțelese doar de către studenții serioși, care studiază subiecte precum istoria antică, critica textuală, limbile biblice,

metode de interpretare și teologie. În rândul acestor subiecte putem socoti aspecte precum escatologia lui Pavel sau scopul istoric al cărții Geneza. Aceste aspecte ale Scripturii, precum și altele, necesită o preocupare mai academică. Dar, dacă facem suficient efort, multe dintre lucrurile care la început par obscure devin limpezi.

În fine, unele dintre porțiunile Scripturii par a rămâne neclare, indiferent cât de mult efort depunem noi. Unele dintre exemplele cele mai evidente ale acestui aspect al Scripturii se observă în încercarea de armonizare a unor texte biblice, precum Samuel, Împărați și Cronici sau Evangheliile Noului Testament. Deși s-au făcut multe eforturi în domeniul acesta, o mare parte dintre problemele ridicate par a nu putea fi rezolvate.

Deci, când abordăm Scripturile, trebuie să ținem cont totdeauna de faptul că unele dimensiuni ale Bibliei sunt mai clare decât altele. Doar atunci când acceptăm această realitate vom putea aborda în mod responsabil subiectul autorității Scripturii. Deși fiecare parte a Bibliei e o autoritate indiscutabilă în ea însăși, din punct de vedere practic, putem să înțelegem și să folosim autoritatea ei călăuzitoare în diverse măsuri, în funcție de claritatea fiecărei porțiuni. Deci, observăm că pentru a reprezenta în zilele noastre tradiția reformată, trebuie să evităm extremele contemporane ale clarității Scripturii și să susținem existența gradelor ei de transparență.

Ținând cont de aceste perspective ale autorității biblice, să abordăm acum autoritatea eclezială din teologia reformată contemporană.

AUTORITATEA BISERCII

Ne vom îndrepta în două direcții. Mai întâi, vom analiza felul în care teologii reformați contemporani trebuie să privească autoritățile ecleziale din trecut și, apoi, vom aborda modul în care teologii reformați contemporani trebuie să privească autoritățile ecleziale de astăzi. Să aruncăm mai întâi o privire în trecut.

Autorități din trecut

După cum am văzut, protestanții timpurii au înțeles că Duhul Sfânt a transmis bisericile multe adevăruri în trecut. Au căutat să acorde respectul și supunerea potrivită învățăturilor părinților bisericești, crezurilor și tradițiilor istorice ale bisericii, acceptându-le ca judecăți provizorii. Totuși, au contrabalansat această practică prin afirmarea puternică a supremației Scripturii asupra învățăturilor bisericii. Ei au pus preț pe trecut, dar, de asemenea, au căutat să evalueze toate învățăturile bisericii prin intermediul standardului Scripturii.

Din păcate, teologii reformați de astăzi găsesc adesea destul de dificil să abordeze în mod echilibrat aceste două laturi ale poziției protestanților timpurii. E important să observăm că putem merge în trei direcții: tradiționalismul, într-o extremă, biblismul, în alta și practica reformată a *semper reformanda* la mijloc.

Pe de-o parte, teologii formați contemporani cad adesea în capcana "tradiționalismului". Prin tradiționalism vrem să spunem că ei se aproprie de practici foarte asemănătoare cu tradiționalismul Bisericii Catolice medievale. Teologii reformați, însă, au afirmat autoritatea Scripturii și resping tradițiile catolicismului, dar, de multe ori,

tradiționaliștii reformați prețuiesc atât de mult formele trecute ale credinței reformate, din punct de vedere practic, încât nu mai sunt capabili să-și evalueze în mod corect trecutul.

Dacă ați avut suficientă legătură cu teologii reformați din zilele noastre, probabil ați observat această tendință. Adesea, ei îmbrățișează poziții doctrinare și practici din trecut până la punctul în care aceste tradiții sunt socotite ca fiind temeiuri incontestabile pentru gândirea și practica contemporană. Prea adesea, acești teologi reformați bine intenționați tind să răspundă unor chestiuni de natură teologică pornind de la întrebarea "Ce spun mărturisirile de credință reformate?", în loc să pună întrebarea "Ce spune Biblia?"

Pe de altă parte, teologii formați moderni pot ajunge și în extrema opusă, atunci când abordează autoritatea eclezială din trecut. Într-o versiune creștină a unui iluminism modern, ei cad sub ceea ce putem numi "biblism", purtându-se ca și cum fiecare persoană trebuie să abordeze Biblia și să decidă asupra oricărei chestiuni teologice, fără niciun ajutor din partea tradiției protestante istorice.

Din nou și din nou, teologii care se pretind a aparține ramurii reformate a bisericii, reacționează la tradiționalismul reformat spunând lucruri de genul "Nu contează ce a spus biserica în trecut. Pe mine mă interesează doar ce spune Biblia." Tipul acesta de retorică trece dincolo de simpla supunere față de autoritatea supremă a Scripturii. El neglijează înțelepciunea pe care Duhul lui Dumnezeu a dat-o bisericii și consideră că judecata de natură teologică se află doar în mâna unor indivizi sau a unor grupuri care slujesc în prezent.

Pentru a continua și astăzi în spiritul Reformei, trebuie să reafirmăm principiul *semper reformanda*. Trebuie să ne străduim să afirmăm supremația Scripturii, fără a ignora importanța tradiției Reformei.

Pe de altă parte, *semper reformanda* necesită ca astăzi să acceptăm ca judecăți provizorii nu doar lucrări ale părinților bisericii și ale conciliilor, ci și ale mărturisirilor de credință și ale tradițiilor reformate. Avem *Mărturisirea de Credință* de la Westminster, Catehismul Mic și Mare de la Westminster, Catehismul de la *Heidelberg*, *Mărturisirea belgiană* și *Canoanele de la Dort*. Pe lângă aceste documente, avem o mulțime de alte scrieri mai puțin oficiale, din partea unor lideri și teologi din trecut. Dar, pe de altă parte, aceste autorități din trecut trebuie să fie totdeauna supuse învățurii incontestabile a Scripturii. Azi, pentru a continua Reforma, trebuie să învățăm cât de multă greutate să acordăm autorităților ecleziale din trecut, sub autoritatea Scripturii.

Uitându-ne la felul în care teologii reformați de azi trebuie să se raporteze la trecut, trebuie să abordăm o problemă la fel de importantă: cum ar trebui să evalueze teologii reformați de astăzi autoritățile ecleziale contemporane. Cum să înțelegem autoritatea formulărilor teologice care se dezvoltă în zilele noastre?

Autorități protestante contemporane

Am văzut că protestanții timpurii au susținut valoarea teologiei dezvoltate în vremea lor de către liderii ordinați ai bisericii și au evitat capcana de a plasa autoritățile contemporane deasupra autorității Scripturii. Din păcate, încă o dată, teologii reformați contemporani găsesc dificil să urmeze exemplul protestanților timpurii. Ei au tendința de

a se plasa la extreme, atunci când vine vorba de înțelegerea teologilor reformați care trăiesc în zilele noastre.

Pe de-o parte, teologii reformați tind să fie sceptici cu privire la formulările teologice contemporane, iar pe de altă parte, mulți au tendința de a-și însuși în mod dogmatic formulările doctrinare ale vremurilor noastre. Dar, calea teologiei reformate autentice este aceea de a ne strădui să fim "credincioși în formulările doctrinare contemporane".

În locul unui scepticism sever sau al unui unei atitudini dogmatice în ideologia reformată contemporană, această perspectivă îmbrățișează dorința de a creiona "formulări fidele". Să explicăm ce vrem să spunem prin această expresie. Pentru a înțelege lucrul acesta, este necesar să examinăm modul în care percepem și înțelegem autenticitatea afirmațiilor teologice. Scepticismul exagerat și dogmatismului cu care avem de-a face azi există, în parte, deoarece afirmațiile doctrinare sunt evaluate adesea foarte simplist. Asemenea unor tabele abstracte de adevăruri doctrinare, afirmațiile teologice sunt considerate a fi fie adevărate, fie false. În realitate, este important să ne separăm de acest model abstract și este mult mai bine să evaluăm valoarea de adevăr a afirmațiilor doctrinare în termeni analogici, în sensul unui spectru mai larg de posibilități între adevăr și fals. Toate afirmațiile teologice sunt mai mult sau mai puțin adevărate sau false, în funcție de cât de mult reflectă învățătura infailibilă a Scripturii.

La unul dintre capetele acestui continuum, descoperim că unele poziții teologice descriu suficient de bine învățătura Scripturii pentru ca, cu toată încrederea, să le putem numi adevărate. Desigur, aceste afirmații nu sunt perfecte, dar sunt suficient de apropiate de Biblie pentru a fi acceptate ca adevărate în afara cazului în care apar anumite elemente care ar dovedi că nu sunt potrivite. La celălalt capăt, descoperim alte poziții teologice, atât de departe de învățătura Scripturii, încât le putem categorisi clar ca fiind false, cu excepția cazului în care apar elemente care le descoperă a fi acceptabile.

Să luăm, de exemplu, afirmația "Dumnezeu este suveran peste toate lucrurile". Această afirmație este suficient de aproape de ceea ce afirmă Biblia astfel încât, în mod normal, n-ar trebui să avem nicio problemă în a afirma autenticitatea acestei declarații. Biblia învață, într-adevăr, că Dumnezeu este suveran asupra întregii Lui creații. Cu toate acestea, deoarece această afirmație poate fi îmbunătățită, într-un anumit sens, ea nu este perfectă. De exemplu, dacă trebuie să facem o diferențiere între credința biblică și deism sau fatalism, această afirmație poate conduce la o concluzie greșită, ea poate duce pe cineva în eroare. Cu excepția cazului în care o clarificăm, incluzând afirmații care să lămurească realitatea faptului că Dumnezeu interacționează, în providența Lui, cu evenimentele istorice.

Tot astfel, afirmația că "Isus este Dumnezeu" este suficient de apropiată de Scripturi pentru a fi acceptată ca adevărată, în cele mai multe situații. Putem accepta faptul că ea reprezintă învățătura Scripturii dar, înțelegem că, în anumite contexte, cum ar fi situațiile în care avem de-a face cu secte creștine, această afirmație poate duce la concluzii greșite și poate estompa adevărul; Biblia învață, de asemenea, că Hristos este în întregime și om, și în anumite circumstanțe, trebuie să adăugăm această afirmație la declarația că "Isus este Dumnezeu", pentru a ne asigura că exprimăm adevărul biblic cât se poate de clar.

În final, putem spune următoarele lucruri despre formulările teologice contemporane. Unele declarații teologice sunt suficient de apropiate de Scriptură pentru a

fi socotite ca adevărate, pe când altele sunt atât de departe de Scripturi încât este evident că sunt false. Un lucru este sigur cu privire la toate formulările teologice: toate pot fi îmbunătățite. Aceasta nu înseamnă nimic altceva decât ilustrarea maximei reformate *semper reformanda*, „totdeauna în reformă”. Ori, după cum îmi place să spun, "o formulare teologică definitivă nu este nimic altceva decât lipsă de imaginație".

Despre lucrul acesta vorbim atunci când spunem că țelul teologiei reformate contemporane este acela de a produce formulări teologice fidele. Pe de-o parte, nu avem o atitudine sceptică privitoare la teologia eclezială contemporană, nu respingem orice aspect al autorității și avem nevoie de supunere față de ceea ce biserica spunea astăzi. Pe de altă parte, nu suntem nici în întregime dogmatici, adică nu insistăm că formulările contemporane sunt perfecte. Cu smerenie și responsabilitate folosim toate resursele primite de la Dumnezeu - exegeza Scripturii, interacțiunea în comunitate și trăirea creștină - pentru dezvoltarea unor formulări teologice fidele.

Căutăm să armonizăm învățăturile noastre pe cât posibil cu învățătura Scripturii. Cu cât doctrinele sunt mai aproape de Scriptură, cu atât ele au mai multă autoritate. Cu cât sunt mai departe de Scriptură, cu atât autoritatea lor este mai mică. Dar, în orice caz, teologia bisericii trebuie totdeauna să fie supusă scrutinului Scripturii. Obiectivul nostru este acela de a produce formulări teologice cât mai exacte.

CONCLUZIE

În această lecție, am analizat relația dintre autoritatea biblică și cea eclezială. Ne-am uitat la câteva perspective dezvoltate în perioada medievală și, am văzut felul în care reformatorii timpurii au corectat aceste perspective. În final, am explorat nevoia de a aplica perspectivele Reformei în domeniul autorității biblice și ecleziale din zilele noastre.

Construirea unei teologii creștine necesită o evaluare atentă autorității biblice și ecleziale. Dacă vom ține cont de principiile pe care le-am observat în această lecție, vom putea evita multele probleme care au influențat teologia bisericii în trecut, și dintre care multe reprezintă și astăzi o provocare. Astfel, vom putea zidi o teologie care poate sluji bisericii și aduce glorie lui Dumnezeu.